

บทบาทผู้บริหารท้องถิ่นในการจัดการภาครัฐสมัยใหม่* THE ROLE OF LOCAL ADMINISTRATORS IN MODERN PUBLIC SECTOR MANAGEMENT

ณัฐวัฒน์ ปรียาพาณิชย์

Natthawat Pariyaphanith

นักวิชาการอิสระ

Independent Scholar

Corresponding Author E-mail: 6701104205@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้นำเสนอและวิเคราะห์บทบาทของผู้บริหารท้องถิ่นภายใต้บริบทการจัดการภาครัฐสมัยใหม่ ซึ่งเป็นการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศจากระดับฐานราก ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี สังคม และเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว บทบาทของผู้บริหารท้องถิ่นในยุคปัจจุบันต้องมีการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ การเปลี่ยนจากผู้ใช้อำนาจสั่งการตามลำดับชั้นไปสู่การเป็นผู้นำเชิงยุทธศาสตร์ที่เน้นการสร้างเครือข่ายความร่วมมือพหุภาคี โดยทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการประสานพลังระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาสังคม เพื่อก้าวข้ามข้อจำกัดด้านงบประมาณและทรัพยากร การบริหารจัดการองค์กรที่ยึดถือผลสัมฤทธิ์เป็นหลักผ่านการนำเทคโนโลยีดิจิทัลและการบริหารฐานข้อมูลมาใช้ในการตัดสินใจ เพื่อเพิ่มความคล่องตัว ความโปร่งใส และความแม่นยำในการแก้ปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน การเป็นนักสร้างสรรค์นวัตกรรมสังคมที่มุ่งเน้นการสร้างคุณค่าสาธารณะ โดยต้องมีความยืดหยุ่นในการบริหารจัดการภาวะวิกฤตและสามารถปรับตัวให้เท่าทันต่อสถานการณ์ที่ไม่คาดฝัน การจัดการภาครัฐยุคใหม่ในระดับท้องถิ่นจึงไม่ใช่เพียงการปฏิบัติตามระเบียบราชการ การสร้างระบบนิเวศการบริหารจัดการที่เปิดโอกาสให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างเข้มข้นในลักษณะหุ้นส่วนการพัฒนา การปรับตัวของผู้บริหารท้องถิ่นตามแนวทางดังกล่าวถือเป็นกุญแจสำคัญที่จะช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน เสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน และนำไปสู่การพัฒนาท้องถิ่นที่พึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืนในโลกยุคไร้พรมแดน

คำสำคัญ: การจัดการภาครัฐสมัยใหม่; ผู้บริหารท้องถิ่น; นวัตกรรมการบริหาร

Abstract

This academic article presents and analyzes the roles of local administrators within the context of modern public administration, which serves as a key mechanism for driving national development from the grassroots level amid rapid technological, social, and economic changes. In the contemporary era, local administrators are required to undergo a paradigm shift from hierarchical, authority-based command to strategic leadership that emphasizes collaborative, multi-stakeholder networks. They must act as facilitators who coordinate efforts among the public sector, private sector, and civil society to overcome limitations in budget and resources. Organizational management should be results-oriented, incorporating digital technologies and data-driven decision-making to enhance agility, transparency, and accuracy in addressing public needs and problems. Furthermore, local administrators must function as social innovators who aim to create public value, while maintaining flexibility in crisis management and the ability to adapt to unforeseen circumstances. Modern public administration at the local level, therefore, extends beyond mere compliance with bureaucratic regulations; it requires the development of a governance ecosystem that enables active public participation through collaborative partnerships. Such adaptation is a crucial factor in improving citizens' quality of life, strengthening community resilience, and promoting sustainable, self-reliant local development in an increasingly borderless world.

Keywords: Modern Public Sector Management; Local Administrators; Management Innovation

บทนำ

บทบาทผู้บริหารท้องถิ่นในการจัดการภาครัฐสมัยใหม่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศในระดับฐานรากท่ามกลางสภาพการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและมีความซับซ้อนสูง (กระทรวงมหาดไทย, 2563) การบริหารงานในรูปแบบเดิมที่เน้นการสั่งการตามลำดับชั้นและระเบียบปฏิบัติที่เคร่งครัดอาจไม่เพียงพอต่อการตอบสนองความต้องการของประชาชนที่มีความหลากหลายและคาดหวังต่อการบริการสาธารณะที่มีคุณภาพและรวดเร็วได้อีกต่อไป

ผู้บริหารท้องถิ่นในยุคปัจจุบันจำเป็นต้องปรับบทบาทจากการเป็นผู้บังคับบัญชาไปสู่การเป็นผู้นำเชิงยุทธศาสตร์ที่สามารถขับเคลื่อนองค์กรด้วยนวัตกรรมและข้อมูล (Data-Driven)

เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างทันทั่วทั้งที่ โดยแนวคิดการบริหารภาครัฐสมัยใหม่ให้ความสำคัญกับการใช้ข้อมูลและเทคโนโลยีดิจิทัล เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาภาครัฐไปสู่ความเป็นรัฐบาลดิจิทัล (Digital Government) ที่มีความคล่องตัว โปร่งใส และยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งสอดคล้องกับกรอบแนวคิด ของ OECD ที่ระบุว่า การพัฒนาภาครัฐยุคใหม่ต้องอาศัยการออกแบบบริการแบบดิจิทัล การใช้ข้อมูลในการตัดสินใจ และการบริหารเชิงยุทธศาสตร์เพื่อยกระดับประสิทธิภาพ ของภาครัฐ (OECD, 2020) นอกจากนี้ บทบาทที่โดดเด่นของผู้บริหารท้องถิ่นในมิตินี้ คือ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือและการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในพื้นที่ไม่ว่าจะเป็นภาคธุรกิจ ภาคประชาสังคม หรือภาคประชาชน เพื่อร่วมกันกำหนดทิศทางการพัฒนาและแก้ไขปัญหา ในพื้นที่อย่างยั่งยืน การบริหารจัดการความขัดแย้งและการสร้างความโปร่งใสในกระบวนการ ทำงานถือเป็นหัวใจสำคัญที่จะสร้างความเชื่อมั่นและศรัทธาให้เกิดขึ้นในชุมชน ซึ่งความโปร่งใส ดังกล่าวไม่ได้หมายถึงเพียงการตรวจสอบได้ตามกฎหมายเท่านั้นแต่ยังรวมถึงการเปิดเผยข้อมูล ข่าวสารและการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพกับประชาชนด้วย ทักษะความเป็นผู้นำของผู้บริหาร ท้องถิ่นจึงต้องครอบคลุมทั้งศาสตร์ของการบริหารและศิลป์ของการครองใจคน เพื่อที่จะสามารถ จูงใจและประสานพลังจากความแตกต่างให้กลายเป็นพลังในการสร้างสรรค์ท้องถิ่นให้มีความ เข้มแข็งและสามารถพึ่งพาตนเองได้ในระยะยาว (คณิดา ราชภรณ์น้อย, 2563) การกิจของผู้บริหาร ท้องถิ่นในปัจจุบันจึงไม่ใช่เพียงการบริหารงานราชการให้เสร็จสิ้นไปวันต่อวันแต่คือ การสร้าง ระบบนิเวศการบริหารจัดการที่เอื้อต่อการเติบโตและการมีคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชนทุกคน อย่างเท่าเทียมและทั่วถึง ซึ่งการนำหลักการจัดการภาครัฐสมัยใหม่มาปรับใช้อย่างเหมาะสมกับบริบท ของแต่ละพื้นที่ถือเป็นกุญแจสำคัญที่จะนำพาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก้าวข้ามความท้าทาย และสามารถเป็นที่พึ่งให้กับประชาชนได้อย่างแท้จริงในโลกยุคไร้พรมแดน ในขณะเดียวกัน องค์การภาครัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็ต้องปรับเปลี่ยน 1. บทบาทของผู้นำต้องมีความรู้ ความสามารถที่หลากหลาย สามารถคิดและเปลี่ยนแปลงกระบวนการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล เน้นการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Change Agent) 2. กระบวนการทำงาน ที่มีประสิทธิภาพสามารถนำเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาปรับใช้ได้ 3. การทำงานต้องเน้น ความคล่องตัว ยืดหยุ่น และการมุ่งส่งเสริมการตลาดทั้งในระดับชุมชนและในระดับประเทศ และ 4. ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดผู้ประกอบการรายใหม่ให้สามารถทำงานและสามารถ สร้างตัวตนขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล (เสกสรรค์ สนวา และคณะ, 2561)

บทบาทผู้นำท้องถิ่นในปัจจุบัน

บทบาทของผู้นำท้องถิ่นในปัจจุบันภายใต้กระแสการจัดการภาครัฐสมัยใหม่มีความ สลับซับซ้อนและท้าทายมากกว่าในอดีตอย่างมากมีนัยสำคัญ เนื่องจากต้องเผชิญกับสภาวะแวดล้อม ที่เปลี่ยนแปลงไปทั้งด้านเทคโนโลยี ความคาดหวังของประชาชน และข้อจำกัดด้านงบประมาณ

บทบาทที่สำคัญ คือ การเป็นผู้นำเชิงยุทธศาสตร์และนักบริหารการเปลี่ยนแปลงซึ่งต้องเปลี่ยนวิธีคิดจากการทำงานตามภารกิจประจำไปสู่การวางแผนเชิงรุกที่มองเห็นอนาคตของท้องถิ่นในระยะยาว ผู้นำต้องมีความสามารถในการวิเคราะห์โอกาสและความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากปัจจัยภายนอกแล้วนำมาปรับใช้ในการกำหนดวิสัยทัศน์ที่จับต้องได้จริง (ภัครธรณ์ เวียนอภา, 2567) การบริหารจัดการในมิตินี้เน้นการสร้างผลสัมฤทธิ์ของงานโดยใช้เครื่องมือทางการบริหารสมัยใหม่มาช่วยลดขั้นตอนที่ซับซ้อนและเพิ่มความรวดเร็วในการบริการประชาชน ผู้นำท้องถิ่นต้องกล้าที่จะปฏิรูประบบงานภายในองค์กรให้มีความคล่องตัวและสนับสนุนให้บุคลากรเกิดการเรียนรู้และพัฒนาทักษะใหม่ ๆ เพื่อให้เท่าทันกับโลกยุคดิจิทัล การตัดสินใจต้องอยู่บนพื้นฐานของข้อมูลเชิงประจักษ์และการวิเคราะห์ผลกระทบอย่างรอบด้านเพื่อให้การใช้จ่ายงบประมาณแผ่นดินเกิดความคุ้มค่าและตอบโจทย์ความเดือดร้อนของประชาชนได้อย่างตรงจุดที่สุด และบทบาทสำคัญอย่างยิ่ง คือ การเป็นผู้ประสานความร่วมมือและสร้างเครือข่ายภาคีการพัฒนาในรูปแบบของพหุภาคี ผู้นำท้องถิ่นในยุคใหม่ไม่สามารถทำงานแบบแยกส่วนหรือใช้อำนาจสั่งการจากส่วนกลางเพียงอย่างเดียวได้อีกต่อไป (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2552) แต่ต้องทำหน้าที่เป็นโหนดกลางในการเชื่อมโยงภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมเข้าด้วยกันเพื่อระดมสรรพกำลังและทรัพยากรมาใช้ในการพัฒนาท้องถิ่น การบริหารงานในลักษณะนี้มุ่งเน้นการสร้างพื้นที่ส่วนกลางที่ให้ทุกฝ่ายได้เข้ามามีส่วนร่วมในการคิด การทำ และการตรวจสอบ การสร้างความเป็นหุ้นส่วนในการพัฒนาจะช่วยลดความขัดแย้งและสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกันในโครงการต่าง ๆ ของท้องถิ่นผู้นำต้องมีทักษะในการเจรจาต่อรองและมีวาทศิลป์ในการสร้างความเข้าใจเพื่อดึงดูดการลงทุนจากภาคเอกชนและขอความร่วมมือจากประชาชนในการรักษาสาธารณสมบัติ การจัดการความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรจึงเป็นกลไกสำคัญที่จะช่วยให้ท้องถิ่นก้าวข้ามขีดจำกัดด้านงบประมาณและบุคลากรจนสามารถขับเคลื่อนโครงการขนาดใหญ่ที่สร้างประโยชน์แก่สาธารณะได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

สุดท้าย คือ การเป็นผู้นำที่ยึดหลักธรรมาภิบาลและการสร้างนวัตกรรมเพื่อสังคมซึ่งถือเป็นเสาหลักสำคัญของการจัดการภาครัฐสมัยใหม่ ผู้นำท้องถิ่นต้องแสดงออกถึงความโปร่งใส ความซื่อสัตย์สุจริต และภาวะรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเองและองค์กร การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาช่วยในการตรวจสอบการทำงานจะช่วยสร้างความเชื่อมั่นให้กับท้องถิ่น (นันทพงศ์ วิบูล์สรสรรค์ และคณะ, 2568) นอกจากนี้บทบาทในการสร้างนวัตกรรมก็มีความสำคัญไม่แพ้กัน โดยผู้นำต้องส่งเสริมให้มีการแสวงหาวิธีการใหม่ ๆ (เจริญ ภูสุวรรณ และกมลวรรณ วรรณธัญ, 2565) ในการแก้ไขปัญหาของชุมชน ไม่ว่าจะเป็นการใช้เทคโนโลยีเพื่ออำนวยความสะดวกในด้านสาธารณสุข การจัดการขยะหรือการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ การเป็นผู้นำนวัตกรรมไม่ได้หมายถึงการใช้เทคโนโลยีที่สูงส่งเพียงอย่างเดียวแต่หมายรวมถึงการปรับเปลี่ยนวิธีคิดและกระบวนการทำงานให้มีความคิดสร้างสรรค์และยืดหยุ่นเพื่อมุ่งไปสู่การยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน

ในท้องถิ่นให้ดีขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมและสามารถพึ่งพาตนเองได้ภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ดังนั้น การจัดการภาครัฐสมัยใหม่ได้เปลี่ยนโฉมหน้าของผู้นำท้องถิ่นจากผู้ใช้อำนาจรัฐไปสู่ผู้อำนวยความสะดวกและนักสร้างสรรค์การพัฒนาที่ต้องผสมผสานทั้งศาสตร์การบริหารที่ทันสมัยเข้ากับศิลปกรรมมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างลงตัว ความสำเร็จของการบริหารงานท้องถิ่นในปัจจุบันจึงไม่ได้วัดกันเพียงแค่จำนวนโครงการที่ก่อสร้างเสร็จสิ้น แต่หน่วยวัดที่สำคัญที่สุด คือ ความพึงพอใจของประชาชน ความเข้มแข็งของชุมชน และความสามารถในการปรับตัวของท้องถิ่นต่อการเปลี่ยนแปลงในอนาคตเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่มั่นคงและยั่งยืนอย่างแท้จริง

การบริหารจัดการภาครัฐแบบใหม่

การบริหารจัดการภาครัฐแบบใหม่ถือเป็นหัวใจสำคัญที่ผู้บริหารท้องถิ่นต้องนำมาประยุกต์ใช้เพื่อยกระดับการทำงานให้มีประสิทธิภาพสูงสุดท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงของโลกยุคปัจจุบัน โดยแนวคิดแรกที่ผู้บริหารท้องถิ่นต้องให้ความสำคัญ คือ การมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์และการสร้างความคุ้มค่าในการใช้ทรัพยากรสาธารณะ ซึ่งเป็นการเปลี่ยนเป้าหมายจากการยึดติดกับระเบียบขั้นตอนทางการบริหารแบบเดิมที่เน้นเพียงความถูกต้องตามกฎหมายไปสู่การวัดความสำเร็จที่ผลลัพธ์สุดท้ายที่ประชาชนได้รับ ผู้บริหารในยุคนี้ต้องกำหนดตัวชี้วัดที่ชัดเจนและสามารถวัดผลได้อย่างเป็นรูปธรรมเพื่อให้การทำงานในแต่ละโครงการสามารถตอบสนองต่อปัญหาของชุมชนได้อย่างแท้จริง การบริหารงานในลักษณะนี้ยังรวมถึงการนาระบบการแข่งขันเข้ามาใช้ในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างและการจัดทำบริการสาธารณะเพื่อกระตุ้นให้เกิดคุณภาพที่ดีที่สุดในราคาที่เหมาะสมที่สุดสำหรับท้องถิ่น นอกจากนี้การกระจายอำนาจการตัดสินใจลงสู่ระดับปฏิบัติการยังช่วยให้เกิดความคล่องตัวในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งถือเป็นพื้นฐานสำคัญของการจัดการภาครัฐสมัยใหม่ที่ต้องการความยืดหยุ่นสูงเพื่อรับมือกับวิกฤตการณ์หรือเหตุการณ์ที่ไม่คาดฝันที่อาจเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาในระดับพื้นที่ (วิชารินทร์ เหลืองจิรโชติกาล, 2565)

การนาระบบการจัดการแบบภาคเอกชนและเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาปรับปรุงโครงสร้างการทำงานภายในองค์กรให้มีความเป็นสากลมากขึ้น โดยผู้บริหารต้องสวมบทบาทเป็นผู้จัดการที่มีทักษะในการวางแผนกลยุทธ์และการจัดการทรัพยากรบุคคลอย่างมีประสิทธิภาพ การส่งเสริมให้เกิดวัฒนธรรมการทำงานที่เน้นการให้บริการที่เป็นเลิศและการลดทอนขั้นตอนที่ซับซ้อนด้วยการใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์จะช่วยลดโอกาสในการเกิดทุจริตคอร์รัปชันและเพิ่มความโปร่งใสในสายตาของประชาชนได้เป็นอย่างดี การบริหารจัดการภาครัฐแบบใหม่ในมิตินี้ยังให้ความสำคัญกับการประเมินผลการปฏิบัติงานที่เป็นธรรมและอิงตามความสามารถจริงของบุคลากรเพื่อสร้างแรงจูงใจในการทำงานที่มีคุณภาพ (วิระศักดิ์ เครือเทพ, 2559) ผู้บริหารท้องถิ่นยุคใหม่จึงต้องเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลงที่สามารถจูงใจให้เจ้าหน้าที่ทุกระดับเห็นความสำคัญของการพัฒนา

ทักษะตนเองอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เท่าทันต่อเครื่องมือทางการบริหารใหม่ ๆ และสามารถนำนวัตกรรมมาใช้ในการจัดทำบริการสาธารณะที่ทันสมัยและเข้าถึงง่ายสำหรับประชาชนทุกกลุ่มอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม

การสร้างความเป็นหุ้นส่วนระหว่างภาครัฐกับภาคส่วนอื่น ๆ ในสังคมและการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการนโยบายสาธารณะอย่างเข้มข้น ซึ่งเป็นการเปลี่ยนสถานะจากรัฐที่เป็นผู้ผูกขาดการจัดทำบริการสาธารณะไปสู่การเป็นผู้กำกับดูแลและอำนวยความสะดวกให้ภาคเอกชนหรือภาคประชาสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่ร่วมกัน ผู้บริหารท้องถิ่นต้องมีความสามารถในการประสานประโยชน์และสร้างความร่วมมือในรูปแบบเครือข่ายเพื่อให้เกิดการระดมทุน ความเชี่ยวชาญ และเทคโนโลยีจากภาคส่วนต่าง ๆ มาช่วยแก้ปัญหาที่มีความซับซ้อนเกินกว่าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะดำเนินการเพียงลำพังได้ (สถาบันพระปกเกล้า, 2567) การจัดการภาครัฐแบบใหม่ในแนวคิดนี้ยังเน้นย้ำเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคมและการรับฟังเสียงสะท้อนจากพลเมืองเป็นสำคัญ โดยใช้กลไกการมีส่วนร่วมตั้งร่วมคิดร่วมทำไปจนถึงร่วมตรวจสอบผลการดำเนินงาน เพื่อให้โครงการพัฒนาต่าง ๆ มีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของท้องถิ่นอย่างแท้จริง ซึ่งกระบวนการดังกล่าวจะนำไปสู่ความยั่งยืนของการพัฒนาที่ประชาชนรู้สึกเป็นเจ้าของและมีความภาคภูมิใจในความเจริญก้าวหน้าของท้องถิ่นตนเอง

ดังนั้น การจัดการภาครัฐแบบใหม่สำหรับผู้บริหารท้องถิ่นคือการผสมผสานพลังระหว่างประสิทธิภาพเชิงบริหารและความโปร่งใสเชิงธรรมาภิบาลเข้าด้วยกัน โดยมุ่งเน้นการส่งมูลค่าสาธารณะที่ดีที่สุดให้แก่ประชาชนผ่านกระบวนการทำงานที่คล่องตัว ทันสมัย และเปิดกว้างความสำเร็จในโลกยุคปัจจุบันจึงไม่ได้ขึ้นอยู่กับอำนาจตามกฎหมายเพียงอย่างเดียว แต่ขึ้นอยู่กับความสามารถในการนำนวัตกรรมและเครือข่ายความร่วมมือมาสร้างผลลัพธ์ที่ตอบโจทย์ความต้องการของชุมชนได้อย่างรวดเร็วและยั่งยืน เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นกลไกหลักที่พึงพาสามารถยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนได้อย่างแท้จริง

การจัดการภาครัฐยุคใหม่ และการปรับตัวของผู้นำ

การจัดการภาครัฐยุคใหม่ภายใต้บริบทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปัจจุบันเปรียบเสมือนเข็มทิศสำคัญที่กำหนดทิศทางความเจริญรุ่งเรืองของชุมชนท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงที่ถาโถมเข้าใส่จากทุกทิศทาง แนวคิดแรกๆ ที่ผู้บริหารท้องถิ่นต้องนำมาปรับใช้ คือ การเปลี่ยนผ่านสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลและการบริหารจัดการบนฐานข้อมูลขนาดใหญ่ ซึ่งไม่ใช่เพียงการจัดซื้ออุปกรณ์คอมพิวเตอร์ที่ทันสมัยเท่านั้นแต่หมายถึงการปรับรื้อกระบวนการทำงานทั้งหมดให้เข้าสู่ระบบออนไลน์เพื่อเพิ่มความโปร่งใสและลดขั้นตอนการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ ผู้นำท้องถิ่นต้องแสดงบทบาทเป็นหัวขบวนในการผลักดันนวัตกรรมบริการสาธารณะที่ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ผ่านสมาร์ทโฟนเพียงเครื่องเดียว ไม่ว่าจะเป็น

การชำระภาษีท้องถิ่น (สำนักปลัดนายกรัฐมนตรี, 2565) การขออนุญาตก่อสร้าง หรือการแจ้งเหตุสาธารณภัยที่ต้องการความช่วยเหลือเร่งด่วน การปรับตัวในมิตินี้ต้องการผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ด้านเทคโนโลยีและมีความกล้าหาญที่จะทำลายกำแพงของระบบราชการแบบดั้งเดิมที่ล่าช้าและซับซ้อน เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนว่าท้องถิ่นสามารถก้าวทันโลกและส่งมอบบริการที่รวดเร็วแม่นยำและตรวจสอบได้ในทุกขั้นตอนอย่างแท้จริง

การปรับตัวของผู้นำท้องถิ่น คือ การบริหารจัดการแบบยืดหยุ่นและการสร้างภูมิคุ้มกันต่อวิกฤตการณ์ที่คาดไม่ถึง ซึ่งในโลกยุคปัจจุบันความแน่นอนคือความไม่แน่นอน ผู้นำท้องถิ่นยุคใหม่จึงต้องพัฒนาทักษะการบริหารความเสี่ยงและการตัดสินใจที่รวดเร็วภายใต้สภาวะกดดัน การจัดการภาครัฐยุคใหม่เน้นย้ำถึงการสร้างองค์กรที่เรียนรู้อยู่ตลอดเวลาและการกระจายอำนาจให้แก่ผู้ปฏิบัติงานในระดับหน้างานเพื่อให้สามารถตอบโต้ต่อปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนได้ทันทีโดยไม่ต้องรอคำสั่งตามลำดับชั้นที่ยาวนาน บทบาทของผู้บริหารจึงเปลี่ยนจากการเป็นผู้ควบคุมและสั่งการมาเป็นผู้อำนวยความสะดวกและผู้สนับสนุนทรัพยากรเพื่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ในการแก้ปัญหาชุมชน การปรับตัวในลักษณะนี้ยังรวมถึงการจัดสรรงบประมาณที่มีความยืดหยุ่นและสามารถโอนเปลี่ยนแปลงเพื่อรองรับเหตุฉุกเฉินด้านสาธารณสุข ภัยธรรมชาติ หรือวิกฤตเศรษฐกิจในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดโดยไม่ยึดติดอยู่กับแผนงานที่ตั้งไว้ตั้งแต่ต้นปีเพียงอย่างเดียวซึ่งอาจจะไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป

การสร้างผู้นำที่เป็นศูนย์กลางของความร่วมมือเชิงสร้างสรรค์และการสื่อสารสาธารณะอย่างมีประสิทธิภาพในโลกที่มีความเห็นหลากหลาย บทบาทของผู้บริหารท้องถิ่นในยุคนี้ต้องก้าวข้ามการเป็นเพียงนักบริหารงานสำนักงานไปสู่การเป็นนักสื่อสารที่สามารถสร้างความเข้าใจและแรงจูงใจให้แก่คนในพื้นที่ได้ทุกกลุ่มวัย การจัดการภาครัฐสมัยใหม่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของพลเมืองอย่างเข้มข้น ผู้นำจึงต้องปรับตัวให้เป็นผู้รับฟังที่ดีและเปิดพื้นที่ให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจตั้งแต่ระดับนโยบายไปจนถึงการตรวจสอบผลลัพธ์ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับภาคเอกชนและสถาบันการศึกษาในพื้นที่เพื่อร่วมกันวิจัยและพัฒนาแนวทางแก้ปัญหาเชิงโครงสร้างถือเป็นภารกิจใหม่ที่ผู้นำท้องถิ่นหลีกเลี่ยงไม่ได้ความสามารถในการประสานประโยชน์และลดความขัดแย้งในสังคมที่แตกต่างทางความคิดจะเป็นตัวชี้วัดสำคัญของความเป็นผู้นำในยุคใหม่ ซึ่งผู้นำที่ประสบความสำเร็จคือผู้ที่สามารถนำพาชุมชนให้ก้าวไปข้างหน้าพร้อมกันโดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลังผ่านการบริหารจัดการที่โปร่งใสและเป็นธรรมซึ่งเป็นรากฐานที่แข็งแกร่งที่สุดของการจัดการภาครัฐในระดับท้องถิ่น นอกจากนี้ (เสกสรรค์ สนว และคณะ, 2561) ได้กล่าวว่า คุณลักษณะของผู้นำองค์กรภาครัฐสมัยใหม่ต้องมี 9 องค์ประกอบ ได้แก่ 1. เป็นผู้มีบุคลิกภาพที่ดี (Good Personality) เพราะผู้นำต้องมีความสง่างาม บุคลิกภาพ เรียบร้อย มีความเป็นมิตรกับบุคคลรอบข้างตั้งแต่ผู้ใต้บังคับบัญชาหัวหน้าในกลุ่มเดียวกัน รวมถึงบุคคลภายนอก การมีบุคลิกภาพที่ดีนอกจากจะช่วยให้เกิดความสง่างามและสร้างความน่าเชื่อถือ 2. เป็นผู้มีวิสัยทัศน์ (Visionary) สามารถวางแผนอย่างมีระบบ

มองการณ์ไกลเพื่อขับเคลื่อนหรือพัฒนาองค์การให้ประสบผลสำเร็จได้ 3. เป็นผู้ที่มีความศักยภาพ (Potential) ในด้านความรู้ ความสามารถ และทักษะในการทำงานสามารถเป็นนักประสานความร่วมมือที่ดี รวมถึงความสามารถในการคิด การตัดสินใจเพื่อให้การดำเนินงานบรรลุเป้าประสงค์ 4. เป็นนักกลยุทธ์ (Strategist) สามารถออกแบบกลไกระบบการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพการเป็นนักกลยุทธ์ที่ดีต้องสามารถปรับเปลี่ยนบทบาทของตนเองให้เป็นไปตามบริบทของสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมองค์การ 5. เป็นประชาสัมพันธ์ (Public Relations) ต้องสามารถประชาสัมพันธ์ความเป็นเอกลักษณ์และความโดดเด่นขององค์การเพื่อให้สาธารณะได้เข้าใจในบทบาทและภาระหน้าที่ขององค์การได้เป็นอย่างดี การเป็นนักประชาสัมพันธ์จำเป็นต้องมีความเข้าใจและเข้าถึงกับกลุ่มเป้าหมายสามารถสื่อสารได้กับคนทุกกลุ่มได้ 6. เป็นนักมนุษยสัมพันธ์ (Human Relations) ที่เน้นให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคคลกลุ่มบุคคลและทีมงาน พร้อมทั้งเน้นผลลัพธ์ของการทำงานที่จะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดได้ในขณะเดียวกันการทำงานของนักมนุษยสัมพันธ์จำเป็นต้องยึดหลักการมอบหมายงานและการกระจายอำนาจการตัดสินใจให้กับผู้ปฏิบัติสามารถตัดสินใจแก้ไขปัญหาได้ภายใต้สถานการณ์ที่มีอย่างจำกัดหรือเร่งด่วน 7. เป็นผู้มีคุณธรรม (Moral) สามารถสร้างความศรัทธาให้กับทีมงาน การดำเนินงานภายในและภายนอกองค์การต้องยึดหลักธรรมาภิบาลเป็นหลักในการดำเนินงาน 8. เป็นนักการตลาด (Marketing) สามารถคิดค้นและออกแบบสินค้าของชุมชนและของรัฐทั้งด้านการแปรรูปสินค้าและการบริการรูปแบบใหม่เพื่อให้ตรงกับความต้องการของกลุ่มลูกค้าทั้งภายในและภายนอก และ 9. เป็นนักปฏิบัติ (Practitioner) สามารถปฏิบัติงานได้ทุกรูปแบบทุกสถานที่ ทุกเวลา ซึ่งผู้นำลักษณะนี้จำเป็นต้องเป็นผู้ที่มีความกล้าคิดในสิ่งใหม่ ๆ ต้องกล้าที่จะเปลี่ยนแปลงตนเองเพื่อพัฒนางานอย่างแท้จริง นักปฏิบัติจำเป็นต้องมีจิตสาธารณะที่คอยช่วยเหลือบุคคลอื่นให้พ้นจากปัญหาหรือวิกฤติได้ รวมถึงการเป็นผู้นำลักษณะนี้ต้องมีความสามารถในการสร้างเครือข่ายงานได้ทั้งในระดับ หน่วยเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่ เป็นต้น

ดังนั้น บทบาทของผู้บริหารท้องถิ่นในโลกยุคใหม่คือการหลอมรวมความเป็นนักรัฐศาสตร์ที่เข้าใจบริบทสังคมเข้ากับความเป็นนักบริหารจัดการสมัยใหม่ที่เชี่ยวชาญเทคโนโลยีและนวัตกรรม ความสำเร็จของการนำองค์กรไม่ได้ขึ้นอยู่กับกรอบอำนาจไว้ที่ตัวบุคคลแต่ขึ้นอยู่กับความสามารถในการปรับตัวให้ยืดหยุ่นต่อการเปลี่ยนแปลง การเปิดกว้างรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง และการสร้างระบบนิเวศการทำงานที่เน้นผลสัมฤทธิ์เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของประชาชนเป็นที่ตั้ง ผู้นำท้องถิ่นจึงเป็นฟันเฟืองที่สำคัญที่สุดในการเปลี่ยนผ่านสังคมไทยไปสู่ความมั่นคงและมั่งคั่งอย่างยั่งยืนจากระดับฐานรากอย่างแท้จริง จึงสรุปออกมาเป็นองค์ความรู้ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

1. การบริหารเชิงยุทธศาสตร์แบบเครือข่ายความร่วมมือ การจัดการภาครัฐสมัยใหม่ เปลี่ยนบทบาทผู้บริหารจากการเป็นผู้ใช้อำนาจสั่งการตามลำดับชั้น มาเป็นผู้ประสานพลังจากทุกภาคส่วนในพื้นที่ ผู้นำต้องมีความสามารถในการดึงภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในฐานะหุ้นส่วนการพัฒนา องค์ความรู้นี้เน้นการระดมทรัพยากรและความเชี่ยวชาญที่หลากหลายมาแก้ไขปัญหาที่มีความซับซ้อน ซึ่งลำพังงบประมาณของท้องถิ่นเพียงอย่างเดียวอาจไม่เพียงพอ การทำงานแบบเครือข่ายจึงช่วยขยายขีดความสามารถในการบริการสาธารณะให้ครอบคลุมและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2. การตัดสินใจบนฐานข้อมูลและเทคโนโลยีดิจิทัล ผู้นำท้องถิ่นยุคใหม่ต้องปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานจากการใช้ประสบการณ์หรือความรู้สึกเพียงอย่างเดียว มาเป็นการบริหารจัดการที่ขับเคลื่อนด้วยข้อมูลที่ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการจัดเก็บข้อมูลประชากร งบประมาณ และปัญหาในพื้นที่อย่างเป็นระบบ จะช่วยให้การวางแผนพัฒนา และการจัดสรรทรัพยากรเป็นไปอย่างตรงจุด องค์ความรู้นี้ถือเป็นหัวใจสำคัญของการสร้างความโปร่งใส เพราะข้อมูลที่ เป็นระบบจะช่วยให้ประชาชนสามารถตรวจสอบกระบวนการทำงาน และผลสัมฤทธิ์ของโครงการต่าง ๆ ได้อย่างชัดเจน

3. ความคล่องตัวและการบริหารจัดการภาวะวิกฤต ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วและภัยพิบัติทางธรรมชาติที่รุนแรงขึ้น องค์ความรู้เรื่องความคล่องตัวในการบริหารงาน

ถือเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง ผู้บริหารท้องถิ่นต้องปรับเปลี่ยนโครงสร้างองค์กรให้มีความยืดหยุ่น ลดขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ซ้ำซ้อน เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อเหตุการณ์ฉุกเฉินได้อย่างทันทั่วทั้ง การให้อำนาจตัดสินใจแก่ผู้ปฏิบัติงานหน้างานและการเตรียมแผนสำรองที่มีประสิทธิภาพจะช่วย ลดความสูญเสียและสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ประชาชนว่าท้องถิ่นจะเป็นที่พึ่งได้ในยามเกิดวิกฤต

4. การมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์และนวัตกรรมเพื่อสังคม การจัดการภาครัฐสมัยใหม่ให้ความสำคัญ กับผลลัพธ์สุดท้ายที่เกิดขึ้นกับคุณภาพชีวิตของประชาชนมากกว่าเพียงแค่การทำงานให้ครบ ตามระเบียบ ผู้นำท้องถิ่นจึงต้องเป็นนักสร้างสรรค์นวัตกรรมที่กล้าทดลองใช้วิธีการใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหาชุมชน ไม่ว่าจะเป็นการจัดการขยะรูปแบบใหม่ หรือการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน ผ่านช่องทางที่ทันสมัย องค์ความรู้ที่มุ่งเน้นการสร้างคุณค่าสาธารณะที่จับต้องได้ โดยวัดความสำเร็จ จากความพึงพอใจและการพัฒนาที่ยั่งยืนของคนในท้องถิ่นเป็นสำคัญ

สรุป

บทบาทผู้บริหารท้องถิ่นในการจัดการภาครัฐสมัยใหม่ภายใต้บริบทของความเปลี่ยนแปลง ในยุคปัจจุบัน จำเป็นต้องอาศัยการปรับตัวเชิงรุกและการบูรณาการองค์ความรู้หลากหลายมิติ เพื่อขับเคลื่อนท้องถิ่นไปสู่ความยั่งยืน หัวใจสำคัญประการแรกคือการปรับเปลี่ยนบทบาท จากผู้ใช้อำนาจสั่งการตามลำดับชั้นไปสู่การเป็นผู้นำเชิงยุทธศาสตร์ที่เน้นการสร้างเครือข่าย ความร่วมมือ ผู้นำยุคใหม่ต้องทำหน้าที่เป็นโซ่ข้อกลางในการประสานพลังระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม เพื่อระดมทรัพยากรและองค์ความรู้มาแก้ไขปัญหาของชุมชน ที่มีความซับซ้อนเกินกว่าที่งบประมาณภาครัฐเพียงอย่างเดียวจะจัดการได้ การจัดการภาครัฐ สมัยใหม่จึงมุ่งเน้นการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมที่โปร่งใสและตรวจสอบได้ เพื่อให้ประชาชน รู้สึกถึงความเป็นเจ้าของและมีความเชื่อมั่นต่อการบริหารงานในระดับพื้นที่

การยกระดับการบริหารจัดการองค์กรด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลและการตัดสินใจบน ฐานข้อมูลเชิงประจักษ์ ผู้บริหารท้องถิ่นต้องเร่งปฏิรูประบบงานให้มีความคล่องตัว ลดขั้นตอน ที่ซ้ำซ้อน และเปลี่ยนผ่านไปสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลที่สามารถให้บริการสาธารณะแก่ประชาชน ได้อย่างรวดเร็วและเท่าเทียม การใช้ข้อมูลขนาดใหญ่มาวิเคราะห์ปัญหาจะช่วยให้การวางแผน พัฒนาท้องถิ่นมีความแม่นยำและตอบโจทย์ความเดือดร้อนของประชาชนได้อย่างตรงจุด นอกจากนี้ ความสามารถในการบริหารจัดการภายใต้วิกฤตการณ์ที่คาดไม่ถึงถือเป็นทักษะสำคัญ ที่ผู้นำต้องพัฒนา โดยเน้นความยืดหยุ่นในการปรับเปลี่ยนแผนงานและงบประมาณให้ทัน ต่อสถานการณ์ เพื่อให้ท้องถิ่นเป็นที่พึ่งพาสุดท้ายของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพในยาม เกิดภัยพิบัติหรือภาวะฉุกเฉิน

การจัดการภาครัฐสมัยใหม่ในระดับท้องถิ่นต้องมุ่งเน้นที่ผลสัมฤทธิ์และนวัตกรรม เพื่อสังคมเป็นสำคัญ โดยไม่ยึดติดอยู่เพียงการทำตามระเบียบปฏิบัติแต่ต้องมุ่งสร้างคุณค่าสาธารณะ ที่จับต้องได้จริง ผู้นำท้องถิ่นต้องเป็นนักสร้างสรรค์ที่กล้าแสวงหาวิธีการใหม่ ๆ มายกระดับ

คุณภาพชีวิตของคนในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นการจัดการสิ่งแวดล้อม การส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก หรือการดูแลสุขภาพของประชาชนทุกกลุ่มวัยอย่างทั่วถึง ความสำเร็จของการบริหารงานท้องถิ่นยุคใหม่จึงวัดจากความเข้มแข็งของชุมชนและความสามารถในการพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน ซึ่งจะเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติให้มั่นคงต่อไปในอนาคตท่ามกลางพลวัตของโลกที่ไม่มีวันหยุดนิ่ง

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงมหาดไทย. (2563). *คู่มือหลักเกณฑ์การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: กระทรวงมหาดไทย.
- คณิตา ราชภรณ์น้อย. (2563). *คู่มือหลักเกณฑ์การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. สงขลา: สำนักงานจังหวัดสงขลา.
- เจริญ ภูสุวรรณ และกมลวรรณ วรรณธำ. (2566). แนวทางการพัฒนาสมรรถนะหลักของพนักงานในเทศบาลเมืองเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. *วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น*, 9(3), 103-117.
- ธิษณารินทร์ เหลืองจิระโชติกาล. (2565). การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่กับการจัดบริการสาธารณะของเทศบาลในจังหวัดชุมพร. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ*, 16(1), 148-157.
- นัทธพงศ์ วิบูลรังสรรค์ และคณะ. (2568). การจัดการภาครัฐแนวใหม่ตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดในเขตพื้นที่ภาคกลาง. *วารสาร มจร เพชรบุรีปริทรรศน์*, 8(1), 135-145.
- ภัคธรณ์ เอี่ยมอำภา. (2567). ความร่วมมือภาครัฐและเอกชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน. *วารสาร มจร เพชรบุรีปริทรรศน์*, 7(1), 33-47.
- วีระศักดิ์ เครือเทพ. (2559). *การบริหารงานคลังภาครัฐบนฐานความยั่งยืน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สถาบันพระปกเกล้า. (2567). *การบริหารงานภาครัฐแนวใหม่*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2552). *คู่มือการประเมินผลการปฏิบัติราชการ: ภาพรวม ระบบบริหารผลงานและระบบประเมินผลการปฏิบัติราชการ*. กรุงเทพฯ: บริษัท พี.เอ.เอส.พี.
- สำนักปลัดนายกรัฐมนตรี. (2565). *แนวทางการเสริมสร้างศักยภาพท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: สำนักปลัดนายกรัฐมนตรี.
- เสกสรรค์ สนวา และคณะ. (2561). คุณลักษณะของผู้นำองค์กรภาครัฐสมัยใหม่. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์, 20(พิเศษ), 309-411.

OECD. (2020). *The OECD digital government policy framework: Six dimensions of a digital government*. Retrieved April 7, 2026, from <https://url.in.th/mRdwm>

